

21
247

(א.ת.)

(1300)

11.7.65

העני בעדות המזרח

ראש הממשלה ושר הבטחון	-	מר ל. אשכול	נוכחים:
שר המשטרה	-	מר ב. שטרית	
שר הדואר	-	מר א. שרון	
עסקן ציבורי ויוזם ציבור בארץ	-	מר א. סבה	
הנהלת הסוכנות	-	עו"ד א. גרבוני	
	-	מר י. בר-יוסף	
קבוץ רגביסן מעיל עליה ב' והגנה	-	מר ק. ארגון	
בצמון אפריקה			
חבר ועד המועל הציוני	-	מר ד. לוי	
סוציולוג, מיוצאי לבנון	-	מרופ' ד. אליה	
יועץ ממשלה מרוקו לשעבר; חבר	-	מר ש. חמו	
מועצה המדינה; ראש קהילה פסי.			
יוצא עיתק	-	עו"ד ש. בכרי	
מזכיר מדיני לראש הממשלה	-	מר ע. יפה	
עוזר כלכלי לראש הממשלה	-	מר ע. קמיר	

הכאנו לפניך דו"ח שנכתב ונערך ע"י המרופסור דוד אליה, שהוא סוציולוג מדעי החברה.

מר בר-יוסף:

הוא היה חבר משהחל הממשלה הלבנונית, אז לפי הסדר באו"ם, יושבת ישראל ע"י לבנון; נאמנתו נחלתה שם והביא כיוזמתו הכל.

השר שרון:

הדו"ח שערכה קבוצה זו, מביא מחקר של איזה 300 משפחות, והוגש לקונגרס הציוני, ואני נתבקשתי להביע בעצמי ביקורת עליו. דו"ח זה, כפי שצינתי שערך אותו המרופ' אליה, הוא נמנע עם אלפים אנשים ועבד עליו בתקופת של שנתיים שהוא הלך לישובי עולים חדשים; לן אתם בדידותיהם; אכל אתם; שמה אתם וניווה לעמוד על כל דרטי-שייחם. הלך לקרני, לאן מוביל אותם, ומה נעשה אתם לאחר מכן. דו"ח זה, - אין בו שום דבר חדש. לאלה שקרובים לעניני העליה, אז הם יודעים כמעט את כל מה שנאמר, אבל אולי זה נסיון רק בכה-אחה לרכז חומר רב שדן בבעיות אקליטת-העליה של עדות המזרח. מדו"ח זה, לאחר שערבנו אותו, הוצאתי בהסכמת חברי, קטעים שלמים, לא משום שלא היו מבינה אוגדוניה, אלא, משום שהששתי, שבסופו של דבר, כל דו"ח מתבלבל לפישהו ועלול לשמש חומר בלתי רצוי. בדקתי את המקורות ורציתי להשתכנע שאמנם הדברים האלה הופיעו; רציתי לבדוק. אני רוצה לציין דבר אחד, שכל זמן עריכת הדו"ח ועד שהגיע לידי ראש הממשלה, לא היה שום חולמה. איש לא יודע על דבר כזה; איש לא קרא זאת. יש לציין, כמו שזה קורה לעתים וחוקות, אפילו אלה שעסקו בעריכת הדו"ח, מר סבה ביניהם, לא קבלו

מר בר-יוסף:

אוחו עדיין, הוא עמד על כך שאת הדו"ח יקבל בראש-

הממשלה.

קבוצה זו, אולי היא יוצאת דופן. היא לא באה לראש הממשלה, לחפש דברים וגם לא מבטיחה קולות. קבוצה זו, רושה את עצמה כאזרחים טובים של המדינה. זאת היא נקודה שנחבקשתי באופן-מיוחד להגיד. הקבוצה הזאת אינה רואה את ההמלצות האלה שאנו עדיין נמצא כותבים, הם וחלילה; הם מוכנים שבהמלצות אלה ידון וישקול אותם ויראה מה ניתן לעשות. נקודה חשובה היא, כשם שהממשלה הזו עשתה רבות ללא כל שעור בקשר לפתרון בעיות הקליטה הכלכלית שבעדות המזרח, כל אחד מאתנו מעריך את זאת, אבל, ישנה הרגשה, אני מוכרח לומר, אנו לא מכיריכם את ישראל השנייה, נושעים באוטובוסים לבאר-שבע להרצות בפני קבוצות של עולים, ואני מוכרח להגיד שזה עולם אחר לגמרי מאותו עולם שאנו מכירים אותו. אזוני ראש הממשלה יכול להופיע בפני קהל של עולים חדשים ולגאום במניחה, אבל, שם רואים את חיים חדשים לגמרי. אני בעצמי הופתעתי. אני מוכרח להגיד מהוך צער, שאותם העולים החדשים, יש כיניהם מרירות. יש מרירות של רעל שמפעפע.

אני רוצה לעמוד על הגורמים ועל הסיבות. זאת היא מצבה זמן. חתנו להוציא את הנפק. זאת היא עובדה.

למעשה, ציבור זה של עדות המזרח זהו היום הפרולטריון שלנו, הדאגה בנוגע לקבוצה זו עצומה והישוב נראה לנו חשוב מאד. כל אלה שמתחבטות שיושבים אחי כאן רואים את האינטרס הזה כאינטרס של המדינה.

כל אחד ביקש ממני ולכן אמרתי ע"מ שלא אשכח להגיד את זאת, אנשים שקרובים יותר לאותו חוג, שקבוצה מכילה את המינסטריות שלו. מה לי ולב אלה שאוץ - אבל, אני מוכרח להגיד שיש כאן משתו של מינסטריות.

בפגישה והחלטה שהיתה לנו עם ראש הממשלה, אנו העלינו איזה הצעה שנתקבלה, שצריך להקים איזה מועצה מייצגת שתוכל לייצג ולשמש כחובת מבחינה פתרון הבעיות שדו"ח זה מעורר, ואמיליו בעיות שדו"ח זה לא עורר אותן ולא הקיף אותן.

דעת הקבוצה הזאת היא, שרצוי מאד למנות איזה ועדה שתלמד את הבעיות והקבוצה הזו מוכנה לשמש לחזקת יועצים, האנשים האלה שיושבים מה ממשלה ואחרים, מוכנים לייצג ולעזור.

פיטר לי אחד מחברי הכנסת שחשובים, לא הייתי רוצה להזכיר את שמו, שקבוצת של עדות המערה שמכנים את עצמם ועד העדה הספרדית בכל הכנות; לוא הייתי קרוב לאנשים האלה ומזדהה עם דיעותיהם, הייתי אומר שהם שטטים גדולים. למשל, את הדו"ח הזה שמסרד העבודה הוביא היה מזעזע. ישנם איזה טפשים שקוראים, אבלך לוא פרסמו אותו, איש לא היה יכול לבוא בטענות נגדם. אני רוצה לקרא כמה שורות שהופיעו; אמנם עמון "דבר" מן הפרטט כל מיני דברים, אבל זה עמון המערכה.

כאמר שהופיע ב-29 ביוני 1965: הידיעות המגיעות כמעט יום-יום על אי-השקט הטורר בעיירות הפיתוח קודות לפעולה מהירה מצד כל הגופים הנובעים בדבר... (מקריא) אנו רוצים לכוון אותם, ונראה להם מה לעשות, איך לעסוח החומר מצויין, וצריך לדעת איך להשתמש בזה.

אני שמע שיושבים מה השר שטרית והשר שרון. בישיבה האחרונה שהיתה, קבלתי את הרושט שהשר שטרית הוא שר המשטרה והשר אסקאסאט שרון הוא שר הוצאה, - שניהם אין להם כל ענין עם הספרדים. אני שמע שהזמנת אותם הנה, אבל, לוא הזמנת את יגאל אלון או את השר ארן...

אני רק רוצה לטכט ב-2 מליט: חברי כאן, בקרוב מאד, רוצים מאד לעשות תוצאות מהדו"ח הזה. אין להם שום אינטרסים, רוצים כמה תוצאות. הציבור הזה שפנה אלי ביקש פרטים; זה לא ההכניה הראשונה שבאים אלי עמה. כל אחד מבטיה, מבטיה, - שום דבר לא יוצא. מי שעובר בעיירות הפיתוח רואה, ולי כל זה כבר ידוע, ויש מקום לפעולה. אם מישהו יקרא את הדו"ח הזה של מסרד העבודה... יש הרבה צעירים, צריך לעשות ליצור את ההרגשה שהנה יש החלטה לסמל בצורה שטטית כדי לסמל בענינים, להפיג את המרירות הזאת. ועכשיו, אבקש את חברי, אם ירצו להוסיף משהו על דברי.

אנו לא רוצים להגזים. כל מה שאמר בר-יוסף זה נכון. היינו בואדי-מאליב; יש אינטרסים אחרים של סמלגות אחרות; אנו רוצים שנוכל לדון על המצב. אחרי הבטחון, - יש ענין של הרב במדינת ישראל, הדוקומנט החסטורי ונמשך לעבוד בו.

מר שכח:

...4/

מר בר-יוסף:

מיד אחרי ואדי-סאליב, ביקשו אותנו שנלך לחקור את העניין. אתה רגיל לדברים כאלה, אבל רצוי שלא יקרו דברים כאלה.

מר ארנון:

החכרה מה של פרולטריון - אני יושב אחמול, היום מחר עם קדרון באשדוד וכדיטונה ואני יודע את המצב. אחד מאתנו לא סוכר לך, על-כל-פנים, לא מעל גבי העתונות. אותם החברים היו בואדי סאליב. לכולם דיעות שונות ומטונות. הרבר הזה מאד מואיגן; כישראלים כרוי לי שיש סכנה של ערב בחירות מממשל וגם ניצול לרעה. פניתינו אליך זה גם אולי כנתינת הטון ע"מ שהדבר הזה יהיה של מערכת בחירות ולא נשתמש בזה. על כן, ההצעה למנות מועצה ציבורית. ראש הממשלה ושר הבטחון יש לו דאגות, ואנו מוסיפים על דאגותיו. אנו מבקשים ממנו שמבחינה שכנית, יכולים לפעול ולעשות מה שניתן לעשות.

ענין 1959 לא קרה ואדי סאליב, - אלא חנויות של הדר הכותל היו יפים. זה גוצר לא רק על רקע סוציאלי. פתוך כך שהייתי שם ואמרתי לועדה ואדי סאליב את הדברים האלה. אני מציע שהדברים האמורים מאד יהיו להשומה לבו. שרי הקרובים לי וידידי הקרובים לי, אני בטבע אהם. אני יושב אהם לעתים יותר קרובה מאשר אהם, ומנסה להביא אותם להכרת המצב. לא יכולתי להתאפק, אלא להביט את זה.

השר שהיה:

הנקודה העיקרית על המקום שצריך ללחוץ עליו לא דברו. הייתי רוצה לשמוע ברשותו של ראש הממשלה מפי המדובר שעה את המחקר. היכן המקום, באיזה מקום, באיזה נקודה נמצאת הנקודה, המפתח להיקון?

ראש הממשלה:

אני בטוח שאהם לא מסופקים מזה שאני מעריך מאד את המביטה הזו במעם השניה באמה. אני שמח גם על הצגת העניין, לא סתם הצגה של פענוח והשקפה. אני מבין שהוא ידענו לעשות מעשה קטנים זה איך לעשות את העניין מהר הרבה יותר טוב, ולהביא פתוך כל עולם הספרים החלק שיטנו מזה, שרואה את עצמו כמנהו... אני מבין את שאלתו של שרית שצריך לעשות מהר. אהה עושה את הדבר שנעשה בטוב שבועיים, הודע/ הודשיים. זה האסון הגדול.

עם ב.ג., אני אמרתי בחיפה שזה ענין של 10-15 שנה; בסיס החינוך יתחיל בגן חילדים בגיל 3 ובסיס עם הדשא - אז זוהי הצורה לה אחפש בספר הזה שהמרוץ הביא. עכשיו, את הכתוב הזה. אני בטוח להביא מה שהוצג הענין זה, ודאי מצופין שכל זה יש איזה התקדמות ונעשים דברים וזה ושוב. מה אנו רוצים, לרמות את עצמינו? דבר אחד, הוא לדעת את המצב. זה חשוב. לא אניד חצי רמאה, אבל זה ראשיה הדבר. איך לעשות מה? - השיכון בואדי פאליב זה עוד לא חל. חיו שינויים מאי???

עצומים.

קולט ביהודי

בייז עם זאת, אני לא בטוח שעם הלב הכל שנה ושלט. אמנם... לא ביום אחד ולא ב-10 שנים, ואולי אפילו לא בדור אחד. זה מה שמחזיק אותי שאתה אומר... צריך לעשות מיד. צריך להזמין את שר החינוך, אף הוא מתחיל לספר מה עשינו בשנה שעברה, מה בשנה זו. כך וכך סטטיסטיקות, וכך וכך בחינת. זה דבר עצום. אבל, שאני יודע שהדירה שאנו נוחנים הכי גדולה בודאי היא 50-60 מטר?

ראש הממשלה:

72 מטר היום.

מר ארנון:

בג'רבה, - יש שם בחיפה הרבה יותר יפים. כמעט שנשכתי את לשוני שאמרו שיש שם 11 ילדים עם אבא ואמא. ועוד להגיד "כן ירבו"; כמעט ונשכתי את לשוני... יש מסק... הצרה היא שאני שואל את עצמי, הילד הזה כשמתחילים בגיל 3 או 4 הוא כ"כ ביה ספר יסודי ואח"כ חיכון... אנו השקענו בעליהם... מליארדים ולא ניתן לעשות, מברית?

ראש הממשלה:

צריך לתת להם את ההרגשה שמטפלים בהם.

מר בר-יוסף:

איך נותנים הרגשה? אם נבדוק, - יבא שמאות ואלפים ילדים הגישה לחינוכם היא אחת מאשר שהיחה לפני 5 שנים וזה מחוך השומת לב, וזה ידוע להורים ולצבור. מה נקרא נותנים את ההרגשה? כוחבים מאמר? שידעו בריוק שכולכים לקראת הכניחה? איך זה יביע אליהם?

ראש הממשלה:

שר ארנון:

זה יגיע מהר.

מר בר-יוסף:

יש היגשה שהם כאילו עזובים. האמין לי מה שאני אומר לך.

ראש הממשלה:

אני לא מצוייד בחומר להתווכח. ברור אל שיש שכבות יותר עליונות
אם כי בודאי יש גם קבוצים, ויש גם תיגל לא להוציא את המנטליות
הזאת.
אני לא מטלה את עצמי שהדבר ניתן להקשות בימים, בשבועות בחודשים.
הדבר השני, שנוחנים את הביח ספר החיכון שידע יוחר את הדברים,
ויבוא לביח הרושה או לאיזה מקום ויראו בחור שיש לו השכלה היכונים
וחוא יכנס לעבודה אחת, או לעבודה יותר גבוהה.

מר בר-יוסף:

בריון נגעה בנקודה שלא רציחתי שניגע בה. ככל שהטער יפחה, -
כן תבדלנה הבעיות.

המר שטריח:

רציחתי לשלם את הנקודה על דבר אחד שלא שמתם עליו. אני רוצה לוטר
לך, אתם צריכים להרמס אליה יחד אתם. מצד אלה שכבר השתמשו
וקלטו ונקלטו ויכולים לתת, הביח הוא העיקר. אני לא מבטל את כל
זה שבאים 34; 64; 70. הכל יש לו ערך רב. אבל, החשקתה על
מבטל עבודה, בן 34 כאשר השקפתו רחוקה מזאת של הילד כחוק מורה
למערב. האם באמת אלה שהשתמשו, יש כאלה; לא מספיק שאני קבלתי
את שלי ואני דברתי מרצון. אני צריך להרמס. אולי תהיה לי הזכות
לקרוא את הדו"ח, אולי הרבה דברים אני מכיר ואני אומר לך געשו
שגיאות בעבר, אבל אני לא יכול לבטל את העבר, אלא רק רוצה להפביר
לך נקודה. יש ויש, יש איש ויש אנשים, יש שמישהו בא ואומר לך
אני אתן לך כך וכך... אמא אתה באמת שואף להגיע אל מציאות ואל
שינוי המציאות לטובה כפי שאמת רוצה, אתה צריך לשקול. יש
דברים שאמת לא יכול לשנות אותם. יהיה בשנה ולא בסנהיים. יש
לפעמים דבר שצריך לשנות אותו בדורות. יש מה בארץ עולים
מפונן אפריקה, והם מה מאות שנים. ובכל זאת, המצא איזה הכול. א
איך יכולים לפחד ויכולים להסיר את כל הדברים הללו אם נירחם.

ראש הממשלה:

מעט היה מה נציב וביקש דבר ואנו חשבנו שיש לזה ערך, ואח"כ אמר
שהוא מחפש את חסיכה בזנב. לסיכום והמלצות.

מה נאמר שגני ילדים יהיה בחינם. זה מה ש...
השכתי אולי אני טועה בחלוקה, מיעוטי היכולה לפחות ...
בגילאי 3-4.

מר בר-יוסף:

עד גיל 5 אין גן-ילדים ולא בית ספר.

ראש הממשלה:

אני רוצה לבדוק את זה. 3-4 השכתי שהילד כבר נמצא בידיונו; בגיל
3-4 ואח"כ יש המסקה.

מר קמיני:

עד גיל חובה ואח"כ גיל החובה עובר אוטומטית ונכנס לבית ספר.

ראש הממשלה:

אני מחפש הצעות.

מר איזנמן:

זה באיזורי פיתוח.

מר קמיני:

בשכונות חסרות אמצעים כמו בשכונת הקווה.

ראש הממשלה:

באיזורי פיתוח, במקומות של עליה של עולי ארצות המזרח. כך נלך,
סעיף סעיף; סעיף אחרי סעיף לחפש מה המהשבה; מן הראוי יהיה,
שעל יסוד זה נבנה יהיה אמצע טהור ולומר איך יהיה בעוד 5 השנים
הבאות.

השר שטרן:

הבעיה לבונה היא בעיית בפי הקרות המזרח. יש לבעיה הזו 2 פנים.
אני בדיקה שאין טעם. יש כאלה שרוצים ומחלבים על הבעיה.

ראש הממשלה:

אני שמח שהעניין הוצג בצורה קלסית.

השר שטרן:

מה גם, שעכשיו אנו נמצאים בערב באירות, וירצו רבים לעשות מהבעיה
הזו; ולכן, הייתי מציע לך שאנשים באו ופוטורים דו"ח למנות ועדה
שהבדוק את הדו"ח ולפרסם את הממצא זה כרכים, שבקרו אצלך בשלחת של
כך וכך ומטרו דו"ח על המצב של עירוב המזרח, ואחרי מינייה ועדה
שהבדוק את זה. זה טוב לגופו ואפשר יהיה להשתמש בזה. זה דורש
הרבה דברים. הועדה שהתמנה גם השנה. כל אחד יש לו דיעה, -
יופיעו במניאם הועדה, - יבחינו את דיעותיהם.

כך הייתי מציע וסיימנו את הישיבה.

ראש הממשלה:

בטור. הייתה רוצה לפרסם כבר עם שובר בצידו. לוא יקולח לי להגיד
היתה לפני ועדה כזאת וכזאת שהביאו דו"ח כזה. בסוף, יש הצעות
והמלצות כאלה וכאלה. היאור המצב, והנה בוצע זה וזה... מה יש
כבר היום? מה אושבים לעשות, ומתי נגיע להצי הדבר. מה המצב...
או, להגיד זה לא נראה לנו. את זאת הייתי רוצה לעשות. אבל, אני
חוש ימים אחדים, קודם כל, אני בעצמי מבטיח שאם הדמים האלה, הצעות
וסיכומים, שזה בסך של 26 דף, אני בעצמי אקרא אותם, ואח"כ אחלק לי
אם העניין למדורים מדורים; חינוך - מדור אחד. אני אהלבט על שר-
החינוך - הן לי בבקשה עכשיו השוכחות לעניין; הערות לעניין. ודבר,
כי הדבר עשוי להופיע בפני מלך מלכי המלכים והעם לימו. זאת נפרסם
ומקבלים על עצמנו חוץ א שנים לעשות זאת וזאת...

מדור כלכלה - זה וזה...

במדור שיכון - זה וזה. ואז, כשיהיו לי השוכחות, אני מציע שנימנש
עוד הפעם, ואז, גם אשתף בישיבה שר או שרים שיודעים מה העניין.
אני הולך בהרגשה שכשנה וחצי הבאות יעשו דברים: שיכון כואדי סאליבן
לא הייתה שם ולא ראייתי, אבל זה לא הכל.

חודה רבה.

.....

f